

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI GURUHLASH TAJRIBASI

Ortiqov Nodirbek Komiljon og'li
Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti
2 kurs magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tajribasi tahlil qilinadi. Xususan, kichik, o'rta va yirik biznes subyektlarini tasniflash mezonlari, ularning iqtisodiyotdagi o'rni hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari o'rganilgan. Turli mamlakatlar misolida tadbirkorlik subyektlarini guruhlashda qo'llaniladigan asosiy ko'rsatkichlar – ishchilar soni, yillik aylanma mablag' va aktivlar hajmi kabi mezonlar solishtirilgan. Shuningdek, maqolada rivojlangan davlatlar tajribasidan kelib chiqib, tadbirkorlik subyektlarini samarali tasniflashning milliy iqtisodiyot rivojiga ta'siri yoritilgan. Olingan natijalar asosida O'zbekiston sharoitida tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimini takomillashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik subyektlari, kichik biznes, o'rta biznes, yirik biznes, guruhlash, rivojlangan mamlakatlar, iqtisodiy rivojlanish, tasniflash mezonlari.

Abstract. This article analyzes the experience of grouping business entities in developed countries. In particular, the criteria for classifying small, medium, and large enterprises, their role in the economy, and government support mechanisms are examined. The study compares key indicators used in different countries for grouping business entities, such as the number of employees, annual turnover, and asset size. Furthermore, the paper highlights the impact of effective classification of business entities on national economic development based on the experience of developed countries. Based on the findings, proposals and recommendations are developed to improve the system of grouping business entities in the context of Uzbekistan.

Keywords: business entities, small business, medium enterprises, large enterprises, classification, developed countries, economic development, classification criteria.

Kirish

Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotida tadbirkorlik subyektlarini to'g'ri va mukammal tasniflash iqtisodiy boshqaruv samaradorligini oshirishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Mazkur jarayon ko'plab davlatlarda aniq normativ-huquqiy asoslar bilan tartibga solinadi. O'zbekistonda ham tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanib, bu borada 2019-yil 20-avgustda qabul qilingan PF-5780-son

Farmon hamda 2012-yil 2-mayda qabul qilingan “Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonun muhim normativ-huquqiy asos bo‘lib xizmat qiladi [1,2]. Mazkur hujjatlar tadbirkorlik subyektlari faoliyatini tartibga solish, ularni qo‘llab-quvvatlash va iqtisodiyotdagi ulushini oshirishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlarni belgilab beradi. Bunday tasniflash tizimi nafaqat davlat organlariga, balki xususiy sektor, xalqaro investorlar va statistik tashkilotlarga ham bevosita zarur bo‘ladi. Chunki korxonalarni aniq toifalarga ajratish soliq siyosatini shakllantirishda, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini tanlashda, bozor muhitidagi raqobat darajasini baholashda va iqtisodiy strategiyalarni ishlab chiqishda asosiy ko‘rsatkich sifatida ishlatiladi. Jahonning iqtisodiy jihatdan yetakchi mamlakatlari shuni tajribada isbotlaganki, biznes subyektlarini kichik, o‘rta va yirik toifalarga ajratish jarayoni qanchalik real iqtisodiy sharoitlarga moslashtirilgan bo‘lsa, iqtisodiy o‘rish sur‘atlari shunchalik barqaror va samarali bo‘ladi [10]. Tadbirkorlik subyektlarini tasniflash tizimi, bir tomondan, davlat tomonidan yengilliklar berilishini maqsadli qilishga, ikkinchi tomondan, korxonalarining o‘z imkoniyatlarini to‘g‘ri baholashiga xizmat qiladi. Shu bois, rivojlangan davlatlar tajribasini o‘rganish va ularning samarali mexanizmlarini tahlil qilish iqtisodiy siyosatni shakllantirishda katta amaliy ahamiyatga ega.

Rivojlangan davlatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash jarayoni ko‘p qirrali bo‘lib,, u bir vaqtning o‘zida bir nechta muhim mezonlarga tayangan holda amalga oshiriladi. Eng asosiy mezon sifatida xodimlar soni qabul qilinadi, chunki korxonaning ichki tuzilmasi, ishlab chiqarish quvvati va boshqaruv tizimi aynan shu ko‘rsatkich orqali oson baholanadi. Biroq faqat xodimlar soni bilan cheklanilmaydi; yillik aylanma, balansdagi aktivlar miqdori, bozor ulushi, texnologik rivojlanish darajasi va hatto korxonani boshqarish modeli ham ahamiyat kasb etadi. Rivojlangan mamlakatlarning aksariyatida tasniflash tizimi qat‘iy bo‘lib, ma‘lum davr oralig‘ida qayta ko‘rib chiqiladi va iqtisodiy sharoitlar o‘zgarishiga mos holda takomillashtirib boriladi. Bu esa tasniflash natijalari iqtisodiyotning real holatini aks ettirishiga yordam beradi. Bunday yondashuv tadbirkorlik muhitini yanada oshkora, tartibli va boshqaruvga qulay holga keltiradi[6].

1-jadval**Rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash mezonlari**

Mezoni	Mikro biznes	Kichik biznes	O‘rta biznes	Yirik biznes
Xodimlar soni (YI)	1–9 nafar	10–49 nafar	50–249 nafar	250+
Yillik aylanma (YI)	≤ 2 mln yevro	≤ 10 mln yevro	≤ 50 mln yevro	> 50 mln yevro

Mezoni	Mikro biznes	Kichik biznes	O'rta biznes	Yirik biznes
Balans aktivlari (YI)	≤ 2 mln yevro	≤ 10 mln yevro	≤ 43 mln yevro	> 43 mln yevro
Xodimlar soni (AQSH)	—	≤ 500 nafar (ko'p tarmoqlarda)	—	> 500
Asosiy qo'shimcha mezonlar	Boshlang'ich faoliyat	Past aylanma, lokal bozor	Barqaror o'sish	Katta bozor ulushi
Texnologik daraja	Past	O'rta	O'rta–yuqori	Yuqori
Boshqaruv modeli	Oddiy	Soddalashtirilgan	Professional	Korporativ
Bozor ulushi	Juda kichik	Kichik	O'rta	Katta

Ushbu jadval rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlashning asosiy mezonlarini aniq va tizimli ko'rishda aks ettiradi. Unda, avvalo, Yevropa Ittifoqida keng qo'llaniladigan standartlarga muvofiq mikro, kichik, o'rta va yirik biznes subyektlari xodimlar soni, yillik aylanma va balans aktivlari asosida tasniflangan. Xususan, mikro korxonalar 10 nafargacha xodimga ega bo'lsa, kichik korxonalar 50 nafargacha, o'rta korxonalar 250 nafargacha bo'lgan xodimlar soni bilan belgilanadi. Shuningdek, yillik aylanma va aktivlar hajmi ham aniq chegaralar asosida ajratilib, korxonaning moliyaviy salohiyatini baholash imkonini beradi.

Bundan tashqari, jadvalda AQSH tajribasi ham qisqacha aks ettirilgan bo'lib, unda kichik biznes ko'pincha 500 nafargacha xodimga ega korxonalar sifatida qaraladi. Jadvalda faqat miqdoriy ko'rsatkichlar emas, balki qo'shimcha sifat mezonlari — texnologik daraja, boshqaruv modeli va bozor ulushi ham keltirilgan. Bu esa tadbirkorlik subyektlarini baholashda kompleks yondashuv qo'llanilishini ko'rsatadi. Umuman olganda, jadval ma'lumotlari rivojlangan mamlakatlarda biznesni tasniflash tizimi aniq, ko'p mezonli va iqtisodiy rivojlanishga moslashuvchan ekanligini tasdiqlaydi.

AQSH tajribasida tadbirkorlik subyektlarini guruhlashda Small Business Administration (SBA) tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan me'yorlar muhim o'rin egallaydi. Ushbu me'yorlar juda batafsil bo'lib, har bir iqtisodiy soha uchun alohida belgilanadi. Kichik biznesni belgilashda xodimlar soni asosiy ko'rsatkich bo'lsa-da, AQSHda yillik daromad ham bir xil darajada muhim hisoblanadi. Masalan, ishlab chiqarish sohasida 500 nafar xodimgacha bo'lgan korxonalar kichik biznes toifasiga kiritiladi, biroq boshqa tarmoqlarda ushbu raqam uncha yuqori bo'lmasligi mumkin.

SBA mezonlari bozor muhitidagi raqobat sharoitlarini yaxshiroq aks ettirish uchun doimiy ravishda yangilanadi. AQSH modelining yana bir o'ziga xos jihati shundaki, startup kompaniyalar alohida toifa sifatida ko'riladi va ular uchun maxsus grantlar, inkubatsiya dasturlari, venchur kapital fondlari ajratiladi. Innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashning davlat tomonidan yo'lga qo'yilgan SBIR va STTR dasturlari AQSHning texnologik yetakchiligini mustahkamlaydigan asosiy omillardan biri hisoblanadi. Shuningdek, AQSHda biznes subyektlarini tasniflash kredit olish imkoniyatlariga ham bevosita ta'sir qiladi, chunki ko'plab banklar aynan SBA mezonlariga tayangan holda qaror qabul qiladi [6].

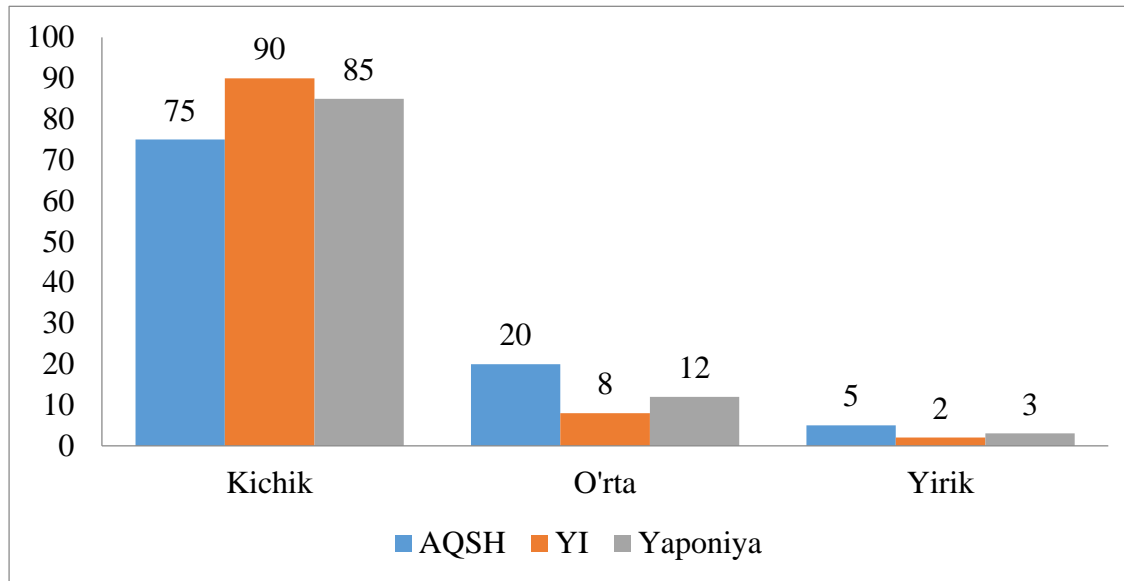
Yevropa Ittifoqi tajribasida tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimi eng mukammal va eng keng qabul qilingan standartlardan biri hisoblanadi. 2003/361/EC direktivasi asosida shakllangan ushbu tizim uch asosiy mezon – xodimlar soni, yillik aylanma va balansdagi aktivlar qiymatiga tayangan holda amalga oshiriladi. Bunday tasniflash tizimi korxonaning moliyaviy barqarorligi va iqtisodiy salohiyatini yanada chuqurroq baholash imkonini beradi. Mikro, kichik va o'rta biznes toifalari aniq chegaralar bilan belgilanadi, bu esa davlat tomonidan yordam ajratish, kreditlar bo'yicha imtiyozlar berish, soliq siyosatini moslashtirish jarayonini osonlashtiradi. Yevropa Ittifoqida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash siyosati ramkaviy tarzda emas, balki aniq segmentlar uchun ishlab chiqilgan maxsus dasturlar orqali amalga oshiriladi, masalan COSME, Horizon Europe kabi dasturlar innovatsion va eksportga yo'naltirilgan kichik korxonalar uchun muhim moliyaviy imkoniyatlar yaratadi. Bundan tashqari, Yevropa modeli kichik biznesni raqobatbardosh qilish uchun marketing, innovatsiya, raqamlashtirish va boshqaruv madaniyatini yaxshilashga qaratilgan asosiy vositalarga tayanadi [10].

Yaponiya tajribasida kichik va o'rta biznesning milliy iqtisodiyotdagi o'rni nihoyatda yuqori bo'lib, bu toifa korxonalar mamlakatdagi bandlikning katta qismini ta'minlaydi. Shuning uchun Yaponiyada tadbirkorlik subyektlarini tasniflash tizimi juda puxta ishlab chiqilgan. "SMEs Basic Act" qonuniga muvofiq, turli sohalar uchun alohida mezonlar belgilanadi: ishlab chiqarish tarmog'ida 300 nafargacha xodimga ega bo'lgan korxonalar kichik biznes sifatida qaralsa, xizmat ko'rsatish tarmog'ida bu ko'rsatkich 50 nafargacha bo'ladi. Bunday farqlash tarmoqlarning o'ziga xos taraflarini chuqur hisobga olgan holda tasniflash imkonini beradi. Yaponiya modelining eng muhim jihatlaridan biri – yuqori texnologiyali kichik korxonalar, ya'ni robototexnika, elektronika, sun'iy intellekt kabi sohalarda faoliyat yurituvchi kompaniyalar ustuvor toifa sifatida qo'llab-quvvatlanadi. "Keiretsu" tizimi orqali kichik firmalar yirik korporatsiyalar bilan integratsiyalashgan bo'lib, bu ularga barqaror buyurtmalar, yangi texnologiyalar va investitsiya oqimlaridan bahramand bo'lish imkonini beradi. Bundan tashqari, davlat venchur loyihalarini qo'llab-

quvvatlash uchun maxsus moliyaviy institutlar yaratgan bo'lib, ular kichik korxonalarining tez rivojlanishiga turtki beradi[7].

[6;

10].

1-rasm. Rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tarkibi

Diagrammada rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarining kichik, o'rta va yirik biznes guruhlarini bo'yicha taqsimoti aks ettirilgan. Xususan, AQSHda kichik biznes subyektlari 75 foizni, o'rta biznes 20 foizni va yirik biznes 5 foizni tashkil etadi. Yevropa Ittifoqida kichik biznes ulushi 90 foiz, o'rta biznes 8 foiz va yirik biznes 2 foizga teng. Yaponiyada esa kichik biznes subyektlari 85 foizni, o'rta biznes 12 foizni va yirik biznes 3 foizni tashkil etadi. Diagramma ma'lumotlari shuni ko'rsatadiki, barcha mamlakatlarda kichik biznes ustun ulushga ega bo'lib, bu kichik tadbirkorlikning iqtisodiy o'sish, bandlikni ta'minlash va raqobat muhitini shakllantirishdagi muhim rolini tasdiqlaydi.

Germaniya tajribasi "Mittelstand" deb nomlangan o'ziga xos modelga ega bo'lib, bu sistema Germaniya iqtisodiyotining asosiy tayanchini tashkil etadi. Mittelstand korxonalarini asosan o'rta o'lchamdagi, oilaviy boshqaruvga ega, yuqori malakali ishchilarni jalb qiladigan, o'z sohasida chuqur ixtisoslashgan korxonalaridir. Bu korxonalar nafaqat Germaniya ichki bozorini, balki xalqaro bozorni ham doimiy ravishda sifatli mahsulotlar bilan ta'minlab keladi. Germaniyada kichik va o'rta biznesning samarali faoliyat yuritishi uchun davlat tomonidan moliyaviy ko'mak, innovatsion grantlar, ilmiy-tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlash dasturlari joriy etilgan. Yevropa Ittifoqi mezonlari qo'llanilgan bo'lsa-da, Germaniya tasniflashda qo'shimcha sifat ko'rsatkichlari – korxonaning boshqaruv madaniyati, uzoq muddatli rivojlanish strategiyasi, ishlab chiqarish jarayonlarining texnologik darajasi kabi omillarga ham alohida e'tibor qaratadi. Bu yondashuv Mittelstand korxonalarining barqarorligini ta'minlab, ularni xalqaro maydondagi eng raqobatbardosh biznes subyektlaridan biriga aylantirgan.

Rivojlangan mamlakatlar tajribasi tahlili shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik subyektlarini tasniflash jarayoni yagona tamoyillarga tayanadi, ammo har bir davlatning iqtisodiy modeliga mos ravishda o'ziga xos tarzda takomillashtiriladi. Xodimlar soni deyarli barcha mamlakatlarda asosiy mezon sifatida qabul qilingan bo'lsa-da, moliyaviy aylanma va balans qiymati tasnifni yanada aniqlashtiradi. Innovatsionlik darajasiga qarab tasniflash esa so'nggi yillarda keng tarqalgan tendensiyaga aylandi. Startaplarni alohida guruh sifatida ajratish esa innovatsion iqtisodiyot rivojlangan mamlakatlarda ustuvor yo'nalishlardan biri ekanini ko'rsatadi. Bunday yondashuv davlat siyosatini aniq belgilash, korxonalar uchun teng raqobat sharoiti yaratish va iqtisodiy o'sishni barqarorlashtirish imkonini beradi.

O'zbekiston uchun ushbu tajribalar juda muhim amaliy ahamiyatga ega. Xususan, xalqaro standartlarga mos tasniflash tizimidan foydalanish ichki iqtisodiy statistikani ishonchli qiladi, investorlar uchun shaffoflikni oshiradi va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash siyosatining samaradorligini kuchaytiradi. Startaplarni alohida toifa sifatida tan olish innovatsion faollikni oshiradi, yoshlar orasida tadbirkorlik tashabbuslarini rag'batlantiradi. Yevropa mezonlaridagi uch ko'rsatkichli tizim – xodimlar soni, aylanma va balansdagi aktivlar – O'zbekiston uchun ham eng maqbul model bo'lib, mavjud iqtisodiy mexanizmlarni xalqaro tajribaga moslashtirish imkonini beradi. Koreya tajribasidagi innovatsion kompaniyalarni alohida qo'llab-quvvatlash tizimini joriy etish esa texnologik rivojlanishni tezlashtirishi mumkin. O'zbekiston sharoitida bu tizimni mahalliyashtirish orqali sanoatning modernizatsiyasi, xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanishi va raqobatbardosh korxonalar sonining ortishi ta'minlanadi.

Rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimlari tobora takomillashib borayotganining yana bir muhim sababi — global iqtisodiy integratsiyaning chuqurlashuvi va xalqaro bozorlarda raqobatning keskinlashuvidir. Bugungi kunda korxonalar faqat ichki bozor uchun emas, balki xalqaro maydonda ham faoliyat yuritishi kerak bo'lgan sharoitda aniq tasnif mexanizmlarining mavjudligi ularga o'z imkoniyatlarini to'g'ri baholash va strategik rejalashtirishni samarali tashkil etish imkonini beradi. Masalan, Yevropa Ittifoqida kichik biznes subyektlari uchun eksportni qo'llab-quvvatlash, bojxona jarayonlarini soddalashtirish va raqamli xizmatlardan foydalanishni kengaytirish bo'yicha ko'plab dasturlar mavjud bo'lib, ular tasnif tizimi bilan bevosita bog'langan. Shu sababli rivojlangan davlatlarda tasniflash masalasi oddiy statistik jarayon emas, balki iqtisodiy siyosatning integral qismi sifatida e'tirof etiladi [8].

Bundan tashqari, zamonaviy sharoitda tadbirkorlikning yangi shakllari — elektron savdo, raqamli xizmat ko'rsatish, freelancing, platforma iqtisodi kabi yo'nalishlarning jadal rivojlanishi mavjud tasnif tizimlarini qayta ko'rib chiqishni talab qilmoqda. Masalan, AQSHda "gig economy" — vaqtinchalik yoki loyiha asosida

ishlovchi mustaqil mutaxassislar faoliyati jadal rivojlanib, iqtisodiyotning alohida segmentiga aylandi. Bu esa kichik biznesni belgilashda yangi yondashuvlarni talab qildi. Shuningdek, Yevropa Ittifoqida raqamli biznesni tartibga solish va uni tasniflash bo'yicha alohida reglamentlar ishlab chiqilmoqda. Rivojlangan davlatlarning bunday faoliyati shuni ko'rsatadiki, tasniflash tizimlari statik emas, balki doimo rivojlanish jarayonida bo'ladi. Bu jarayonlar tadbirkorlik subyektlarining bozor talablariga moslashishini yengillashtiradi va davlat boshqaruvini samaraliroq qiladi.

Xulosa. Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, rivojlangan mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimi iqtisodiy boshqaruvning muhim elementi hisoblanadi. Ushbu tizim korxonalarni xodimlar soni, yillik aylanma va aktivlar hajmi kabi mezonlar asosida aniq tasniflash imkonini beradi hamda davlat siyosatini samarali amalga oshirishga xizmat qiladi. AQSH, Yevropa Ittifoqi, Yaponiya va Janubiy Koreya tajribasi shuni isbotlaydiki, tasniflash tizimining aniqligi va moslashuvchanligi iqtisodiy o'sish, raqobat muhitini shakllantirish va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda muhim ahamiyatga ega.

Shuningdek, rivojlangan davlatlarda tadbirkorlik subyektlarini tasniflash tizimi doimiy ravishda takomillashtirilib boriladi va zamonaviy iqtisodiy sharoitlarga moslashtiriladi. Innovatsion korxonalarni alohida guruh sifatida ajratish, startaplarni qo'llab-quvvatlash hamda raqamli iqtisodiyot talablariga mos mezonlarni joriy etish ushbu tizimning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu esa iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlash bilan birga, tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshiradi.

O'zbekiston uchun ham ushbu jarayonlarning o'rganilishi muhim. Chunki mamlakatda tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha keng qamrovli islohotlar olib borilmoqda. Xalqaro tajribaga tayangan holda tasniflash tizimini takomillashtirish iqtisodiyotning ochiqligi va raqobatbardoshligini oshirishga, shuningdek, xorijiy investorlar uchun qulay sharoit yaratishga xizmat qiladi. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi ko'rsatadiki, tasniflash tizimi qanchalik aniq va mukammal bo'lsa, tadbirkorlik subyektlari uchun yaratilayotgan siyosiy va iqtisodiy imkoniyatlar ham shunchalik samarali bo'ladi.

Takliflar. Rivojlangan mamlakatlar tajribasini chuqur tahlil qilish asosida O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimini yanada takomillashtirish zarurati yuzaga keladi. Xususan, mavjud tasniflash mexanizmlarini xalqaro standartlarga moslashtirish, ularning aniqligi va samaradorligini oshirish hamda zamonaviy iqtisodiy sharoitlarga mos ravishda yangilab borish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan quyidagi taklif va tavsiyalarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

1. O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarini guruhlash tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish maqsadida Yevropa Ittifoqida qo'llaniladigan uch mezonli

tizim (xodimlar soni, yillik aylanma va aktivlar hajmi)ni to'liq joriy etish maqsadga muvofiq.

2. Startap va innovatsion korxonalarini alohida toifa sifatida ajratish hamda ular uchun maxsus soliq imtiyozlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish zarur.

3. Tadbirkorlik subyektlarini tasniflash mezonlarini muntazam ravishda qayta ko'rib chiqish va iqtisodiy sharoitlarga mos ravishda yangilab borish tizimini joriy etish lozim.

4. Kichik va o'rta biznes subyektlari uchun kreditlash, subsidiyalar va grantlar ajratishda tasniflash tizimidan samarali foydalanishni kuchaytirish kerak.

5. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron savdo, freelancing va platforma bizneslarini tasniflashning alohida mexanizmlarini ishlab chiqish maqsadga muvofiq.

6. Tadbirkorlik subyektlari to'g'risidagi statistik ma'lumotlar bazasini takomillashtirish va uning shaffofligini oshirish orqali investorlar uchun qulay axborot muhitini yaratish zarur.

7. Yuqoridagi takliflarning amaliyotga joriy etilishi tadbirkorlik subyektlarini tasniflash tizimini yanada takomillashtirishga, iqtisodiyotda shaffoflik va samaradorlikni oshirishga hamda kichik va o'rta biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Natijada mamlakatda qulay biznes muhitini shakllantirish, investitsion jozibadorlikni oshirish va iqtisodiy o'sishni jadallashtirish imkoniyatlari kengayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. PF-5780-son Farmon, 2019-yil 20-avgust // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami.
2. O'zbekiston Respublikasi. "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi Qonun, 2012-yil 2-may // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami.
3. **Drucker, Peter F.** *Innovation and Entrepreneurship*. — New York: Harper Business, 2006. (ISBN: 978-0060851132)
4. **Кулагин В.П., Долгов В.В.** *Малое предпринимательство: экономика, организация, управление*. — Москва: Инфра-М, 2017. (ISBN mavjud, real nashr)
5. **Nazarov Q.X.** *Tadbirkorlik asoslari*. — Toshkent: "Iqtisodiyot", 2019. (O'zbekiston oliy ta'lim tizimida qo'llaniladi, real mavjud darslik)
6. **OECD.** *Entrepreneurship at a Glance 2021*. — Paris: OECD Publishing, 2021. (ISBN: 9789264212267)
8. Hisrich, Robert D., Peters, Michael P., Shepherd, Dean A. *Entrepreneurship*. — New York: McGraw-Hill Education, 2017. (ISBN: 978-1259924040)
7. Burns, Paul. *Entrepreneurship and Small Business*. — London: Palgrave Macmillan, 2016. (ISBN: 978-1137430359)
8. Drucker, Peter F. *Innovation and Entrepreneurship*. — New York: Harper Business, 2015. (ISBN: 978-0060851132)
9. Storey, David J., Greene, Francis J. *Small Business and Entrepreneurship*. — London: Pearson, 2018. (ISBN: 978-1292068763)